

Datum: 2024-05-20
Diarienummer: KS 2012/0107

Samhällsbyggnadsförvaltningens förslag till yttrande bemötandes Naturskyddsföreningens yttrande, i mål gällande överklagande av detaljplan för Näsängen etapp 1

Österåkers kommun har getts tillfälle att yttra sig till Mark- och miljööverdomstolen gällande överklagandet av antagen detaljplan för Näsängen etapp 1, mål P 11397-23. Kommunen har beviljats anstånd att inlämna sitt yttrande senast 2024-05-31. Naturskyddsföreningens (föreningens) yttrande framgår av föreläggande av Mark- och miljööverdomstolen 2024-04-25, Mål nr P 11397-23. Förslaget till yttrande från kommunen till Mark- och miljööverdomstolen grundar sig främst på förtydliganden.

Föreningen hävdar att en översiktsplan "*inte har laga kraft*" och därmed inte bör vara styrande vid urvalet av alternativa områden för exploatering av brukningsvärd jordbruksmark. Kommunen har tagit fram översiktsplanen i enlighet med 3 kap. 7 § plan- och bygglagen och vill klargöra att en översiktsplan får laga kraft när tiden för överklagande har löpt ut utan några överklaganden eller när eventuella överklaganden har prövats slutgiltigt och avslagits. Översiktsplanen är det centrala dokumentet där kommunen kan presentera och beskriva sin viljeinriktning avseende mark- och vattenanvändning och utgör en plan för hållbar utveckling av kommunen och inte minst centralorten. Planen är väl förankrad politiskt och har varit föremål för en omfattande dialog med medborgare och olika berörda aktörer och myndigheter.

Därutöver har översiktsplanen följts upp i samband med att kommunens planeringsstrategi antogs så sent som den 22 april 2024. I planeringsstrategin bedöms översiktsplanens aktualitet, inklusive den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken, vara fortsatt aktuell. Delar av planerna har genomförts men många aktiviteter kvarstår. Planerna ger stöd för det fortsatta arbetet och dess inriktningar bedöms i stora drag vara fortsatt aktuella.

Enligt proposition 1985/86:3 (s. 54) är det lagstiftarens intention att kommuner som avser att använda jordbruksmark ska redovisa de alternativa utbyggnadsområden som undersökts i arbete med översiktsplanen. Mot denna bakgrund bör översiktsplanen betraktas som relevant underlag för tillämpningen av relaterade lagar och är således lämplig att använda vid valet av alternativa områden. Kommunen vill påminna om att översiktsplanen har kompletterats med ett dokument som förtydligar hur processen med lokalisering gått till under arbetet med den översiktliga planeringen (*Övergripande lokaliseringsanalys till Österåkers kommuns ÖP 2040*).

Det är värt att notera, som fastställdes i Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr P 14663–22, att en aktuell och väl underbyggd översiktsplan spelar en central roll i planeringsprocessen.

Föreningen har anfört att de geotekniska förhållandena vid Västra Kanalstaden förhindrar en utbyggnad av stadsdelen, vilket i sin tur skulle omöjliggöra en sammanlänkning av Åkersbergas centrala delar med Näsängen. Kommunen påminner om att det är lämpligheten att bebygga Näsängen som ska bedömas inom ramen för nu aktuellt mål, men vill dock tydligt poängtera att inget i den utredning som föreningen hänvisar till indikerar att byggnation är omöjlig. De geotekniska förhållandena på platsen är enligt den av föreningen citerade utredningen hanterbara med lämpliga förstärkningsåtgärder. I det pågående detaljplanarbetet för Västra Kanalstaden görs dessutom detaljerade anpassningar för att säkerställa byggnation på lämpliga områden.

Vidare, beträffande påståendet att Stockholms länsstyrels rekommendation om att ny bebyggelse bör placeras ovanför nivå 2,70 meter enligt höjdsystemet RH2000 potentiellt skulle höjas till 3 meter, finns det inga indikationer på att en sådan ändring är aktuell. Länsstyrelsens senaste dokument från 2021 (*Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten i Stockholms län – med hänsyn till risken för översvämning*) stöder denna synpunkt.

Kommunen vill även svara på föreningens påstående om att Västra Kanalstaden endast befinner sig i ett skede av strukturskiss och troligen aldrig kommer att byggas. Sedan godkännandet av den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken 2006 har kommunen aktivt arbetat för att utveckla samtliga ingående områden, inklusive en sammanhängande bebyggelseutveckling från Åkersbergas centrala delar västerut genom Kanalstaden, Näsängen, Täljöviken och till Täljö Gottsunda. Varje område har sina specifika förutsättningar, vilket har lett till att kommunens arbete i vissa delar sker parallellt och i andra delar i en viss ordning. För Kanalstaden godkändes en strukturskiss år 2016 och en programförklaring år 2017. I samband med detta fick kommunens Samhällsbyggnadsförvaltning i uppdrag att utreda struktur och genomförandefrågor för Kanalstaden samt upprätta detaljplan för Västra Kanalstaden i enlighet med föreslagen etappindelning. Arbetet har sedan pågått med ett strukturarbete för hela Kanalstaden samt detaljplaneförslag för Västra Kanalstaden. Fokus ligger dock nu på Näsängen, som har en avgörande roll för att skapa en sammanhängande och hållbar tätort från Åkersbergas centrala delar till Täljöviken.

Avseende föreningens punkter som de lyft fram i sitt yttrande, särskilt kring kommunens överklagan av det tidigare beslutet, vill kommunen bemöta utvalda påståenden på följande sätt:

- *Föreningen: "Kommunen har inte bevisat att kollektivtrafik eller cykel/gång till bebyggelsen på Näsängen skulle användas på ett hållbart sätt."*

Kommunen har planerat för hållbara transportsätt i Täljöviken, Näsängen och Kanalstaden i dialog med regionens Trafikförvaltning. Även om individens val av transportmedel är fritt, förväntas samhällets övergripande planering och olika styrmedel på sikt gynna hållbara

transporter. Genom att utveckla kollektivtrafiken, särskilt bussnätet i centrala och västra Åkersberga, förbättras förutsättningarna att resa kollektivt med buss och tåg för både tillkommande och befintliga medborgare. Här fyller inte minst Näsängen en viktig funktion i utvecklingen av det framtida kollektivtrafiknätet.

Enligt kommunens och regionens planer kommer resandet med kollektivtrafik och cykel att kunna bli betydligt mer effektivt och attraktivt än idag redan kring 2030, vilket ökar sannolikheten att människor väljer denna typ av transporter.

Vidare har kommunen tidigare förtydligat sin plan för hållbara transporter i sitt yttrande till mark- och miljödomstolen.

- *Föreningen: "Föreningen bestrider vad kommunen anför om att Näsängen kan vara en sammanbindande länk "mellan å ena sidan Åkersberga C och Kanalstaden till öster, å andra sidan Täljöviken (Täljö strandängar), tågstationerna Åkers Runö och Täljö i väster"."*

Kommunen har redan i tidigare yttranden tydligt belyst Näsängens avgörande roll för att skapa en sammanhållen struktur för en hållbar tätortsutveckling och vidhåller riktigheten i tidigare redogörelser.

- *Föreningen: "Det är inte klart varför golfbanan erbjuder bättre hantering av skyfallsvatten än Näsängen..."*

Golfbanans placering i närheten av befintlig och planerad bebyggelse innebär att den erbjuder fördelar för både den nuvarande och framtida bebyggelsen när det gäller skyfallshantering, vilket framgår i de utredningar som kommunen tidigare redovisat. Golfbanan kan fungera som ett avlastningsområde där skyfallsvattnet kan samlas upp utan att orsaka skada på annan bebyggelse eller infrastruktur, och därigenom bidra till att minska risken för skador. Näsängen, å andra sidan, saknar en jämförbar placering och kan därför inte erbjuda samma fördelar som golfbanan.

- *Föreningen: "Föreningen anser däremot att det i längden kan bli väldigt dyrt också att bebygga Näs med tanke på framtida översvämningar och havsnivåhöjning..."*

Lösningarna för både skyfallshantering samt havsnivåhöjningar är integrerade i detaljplanarbetet. Kommunen har utarbetat förslag på åtgärder inom en ekonomiskt genomförbar ram. Med tanke på att länsstyrelsen valt att inte överpröva detaljplanen kan vi anta att föreslagna lösningar är godkända. Enligt plan- och bygglagen har länsstyrelsen en skyldighet att överpröva kommunens beslut om att anta detaljplanen, om bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (11 kap. 10 § punkt 5).

- *Föreningen: "Föreningen anser att de ekosystemtjänster som jordbruksmarken vid Näs utgör är vida större än dem som kommunen vill göra gällande i Björnungeskogen."*

Kommunen vidhåller riktigheten i sina tidigare redogörelser av ekosystemtjänsterna i de aktuella områdena. Kommunen vill även lyfta att detaljplanen reserverar ytor för odling med bestämmelser i plankartan. Genom att reservera ytor för odling tar kommunen vara på en del av Näsängens nuvarande ekosystemtjänster kopplat till jordbruksmark.

Avslutningsvis gör kommunen bedömningen att föreningens senaste yttrande, inte föranleder kommunen någon annan bedömning än den tidigare gjorda.